

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2015

Tyresö kommun

Carin Hultgren
Samir Sandberg
Jan Nilsson

Mars 2016

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	3
2.1.	Bakgrund	3
2.2.	Revisionsfråga och metod	3
2.3.	Revisionskriterier	4
3.	Granskningsresultat	5
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	5
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	5
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten	5
3.1.1.2.	Investeringsredovisning	7
3.1.1.3.	Driftredovisning	7
3.1.2.	Balanskrav	8
3.1.3.	God ekonomisk hushållning	9
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)	10
3.2.	Rättvisande räkenskaper	16
3.2.1.	Resultaträkning	16
3.2.2.	Balansräkning	18
3.2.3.	Kassaflödesanalys	20
3.2.4.	Sammanställd redovisning	21
3.2.5.	Tilläggsupplysningar	21
	Bil 1: Kvalitetsgarantier och mål	23
	Bil 2: Redovisning av uppdrag samt indikatorer och nyckeltal	24
	Bil 3: Prognossäkerhet	25

1. Sammanfattning

Efter genomförd granskning bedömer vi att årsredovisningen redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Vår bedömning är även att årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad enligt lag, normer och i övrigt enligt god redovisningssed, utom vad gäller följsamheten till vissa av RKR:s¹ rekommendationer.

Vi bedömer vidare att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Vi har dock svårt att uttala oss om substansen i anläggningsredovisningen då kommunen själv inte gör någon fysisk inventering av tillgångarna eller stämmer av mot externa register. I den verifiering som gjordes i den fördjupade granskningen av anläggningsredovisningen under 2014 har vi inte funnit något som tyder på att det finns väsentliga fel i bokföring och i anläggningsregister.

Balanskravet har uppfyllts för 2015. Det justerade resultatet utifrån balanskravsavstämningen uppgår till 14,8 mnkr, vilket är lika med årets resultat då inga realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar finns att ta hänsyn till.

Kommunplanen innehåller totalt 18 mål för god ekonomisk hushållning, utifrån både ett verksamhetsmässigt och finansiellt perspektiv. Vår sammanfattande bedömning är att det sammantagna resultatet i stort är förenligt med god ekonomisk hushållning, men ett observandum i sammanhanget är att inget av de tre finansiella målen har uppnåtts. Det är oroande att kommunen under de senaste åren har haft en ekonomisk obalans i nämndernas samlade verksamhet. Detta inte minst mot bakgrund av den omfattande investeringsnivå som är beslutad i kommunplan 2015-2018.

Mot ovanstående bakgrund är det viktigt att uppnå ekonomisk balans i nämndernas samlade verksamhet för att skapa utrymme för att finansiera den framtida höga investeringsnivån. I detta sammanhang är det även viktigt att säkerställa en fungerande investerings- och lokalförsörjningsprocess.

Under 2014 genomförde vi en granskning av kommunens styrmodell och i detta sammanhang konstaterades bl a att målstyrningsprocessen inte var tillfredsställande. Vi kan dock konstatera att åtgärder med anledning av detta har vidtagits i kommunplan 2015-2018, bl a i form av att antalet kommunövergripande mål minskats och konkretiserats. Till de olika verksamhetsområdena i kommunplanen anges numera särskilda uppdrag samt nyckeltal och/eller indikatorer som ska följas upp. Detta i syfte att öka tydligheten och stringensen i mätningen av måluppfyllelsen samt betona nämndernas ansvar i målstyrningsprocessen. Även o tydligheten i beskrivningen av måluppfyllelsen har förbättrats, bedöms detta fortfarande vara ett utvecklingsområde.

---

¹ Rådet för kommunal redovisning.

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av de olika verksamheternas utfall i förhållande till kommunfullmäktiges uppdrag. Verksamhetsberättelsernas omfattning, layout och överskådlighet är dock fortfarande ett utvecklingsområde.

Det är endast gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden som har klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen för 2015. Sammantaget redovisar nämnderna ett underskott gentemot budget på 37,9 mnkr. Vi kan konstatera att för samtliga år under perioden 2010 till 2015 har nämndernas sammantagna verksamhet genererat underskott, som för perioden uppgår till totalt 225,3 mnkr. Detta visar på en grundläggande ekonomisk obalans i nämndernas verksamhet över tid.

Sammantaget innebär ovanstående att den kommunövergripande ekonomistyrningen ytterligare behöver utvecklas via en ändamålsenlig resursfördelning, effektiviseringar i verksamheterna samt säkerställandet av realistiska budgetförutsättningar och en god budgetföljsamhet.

Samtliga nämnder har enligt kommunplanen följt upp sin ekonomi vid minst sex olika tillfällen under 2015. Nämnder med prognostiserade underskott har även tagit fram åtgärdsplaner, i enlighet med givna uppdrag från kommunstyrelsen. De uppdrag som lämnats i kommunplanen har vidare redovisats av nämnderna på ett tillfredsställande sätt, både när det gäller kommunövergripande uppdrag och uppdrag per verksamhetsområde.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är kommunstyrelsen som enligt kommunallagen (KL) är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, ska den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl a till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys

- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige. Detta som en del av granskningen av nämndernas ansvarsutövande.

Granskningen har utförts enligt god revisions² för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

Granskningen introduceras genom kontakter och samplanering med kommunens ekonomifunktion. Granskningen genomförs med kontrollmålsmetodik enligt det granskningsprogram för granskning av årsredovisning som PwC Kommunal sektor använder. Granskningen sker genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

2.3. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en avstämning mot följande revisionskriterier:

- Kommunallagen
- Kommunal redovisningslag
- Rekommendationer från RKR
- Kommunens beslut kring god ekonomisk hushållning

---

² Utgångspunkten för detta är bland annat SKYREV (Föreningen Sveriges Kommunala Yrkesrevisorer) och deras vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting, som implementeras succesivt. Vägledningen baseras vidare på ISA (International Standards on Auditing).

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- Obligatorisk information i enlighet med KRL och KL samt RKR:s rekommendationer
- Sådana förhållanden, som inte ska redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- Händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- Förväntad utveckling
- Väsentliga personalförhållanden, bl a den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- Annat av betydelse för styrning och uppföljning

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar överensstämmer med kraven i KRL och KL samt i allt väsentligt är förenligt med övrig normgivning.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning. Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen bedöms ge en rättvisande bild. Utöver de uppgifter som redovisas i balans- och resultaträkning, finns kompletterande uppgifter som är viktiga för bedömning av kommunens ekonomi och ställning. Detta bl a i form av resultatutveckling, relevanta finansiella nyckeltal samt kostnads- och intäktsanalys. Förvaltningsberättelsen innehåller även uppgifter om pensionsmedelsförvaltningen, tillämpade redovisningsprinciper samt borgensåtaganden.

Enligt KL ska förvaltningsberättelsen innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. I förvaltningsberättelsen återfinns en sådan utvärdering och analys som tar sin utgångspunkt i en modell med aspekterna finansiellt resultat, kapacitetsutveckling, riskförhållanden samt kontrollen över den finansiella utvecklingen. Resultatet av analysen kopplas även till målen för god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv. Vidare finns en finansiell uppföljning utifrån kommunens fastställda finanspolicy och strategier för att möta olika typer av risker.

Händelser av väsentlig betydelse. I förvaltningsberättelsen finns en redovisning av viktiga händelser under året, per verksamhetsområde. Utifrån den kunskap vi har om kommunens verksamhet, bl a via kommunstyrelseprotokoll och verksamhetsberättelser, bedöms väsentliga händelser under året i huvudsak kommenterade i förvaltningsberättelsen. I de olika verksamhetsberättelserna finns en detaljerad redovisning av verksamhet och ekonomi, som delges både kommunstyrelsen och kommunfullmäktige vid behandlingen av årsredovisningen.

Förväntad utveckling. En beskrivning finns i förvaltningsberättelsen av framtidsperspektivet utifrån befolkningsutveckling, migration, investeringsbehov och strategi för fastighetsägande. Vidare redovisas en pensionsprognos för 2016-2025.

Väsentliga personalförhållanden. I förvaltningsberättelsen finns en beskrivning av väsentliga personalförhållanden, som bl a innehåller områdena kompetensutveckling, hälsoprofiler, friskvård, rehabilitering samt likabehandling och jämställdhet. Vidare redovisas de obligatoriska nyckeltalen kring sjukfrånvaron, enligt vad som stadgas i KRL.

Gemensam förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen omfattar en översiktlig beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation, ekonomi och väsentliga händelser. Utvecklingsområden, enligt gällande normgivning, gäller uppdragsföretag (kommunala entreprenader) och förväntad utveckling (delavsnitt 3.2.4).

Information enligt KRL och RKR:s rekommendationer. I förvaltningsberättelsen redovisas upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i enlighet med RKR 7.1. När det gäller tilläggsupplysningar generellt kommenteras detta i delavsnitt 3.2.5.

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Detta område avser information och analys rörande prestationer, kvalitet och mål. Avsnittet, på väg mot vision och mål, utgår från kommunens styrmodell³ och fastställda kommunövergripande målområden i kommunplan 2015-2018. Modellen omfattar såväl ekonomi, verksamhet och kvalitet. När det gäller det senare finns en redovisning av kommunens kvalitet, utifrån ett interkommunalt perspektiv via undersökningar såsom Kvalitet i korthet⁴ och Svenskt Kvalitetsindex.

Förvaltningsberättelsen innehåller en uppföljning av de kommunövergripande målen och indikatorerna i kommunplan 2015-2018. Vidare kommenteras mål och resultat översiktligt under respektive verksamhetsområde. Måluppfyllelsen kring nämndmålen redovisas i verksamhetsberättelserna.

---

³ Modellen för styrning och planering som kommunfullmäktige fastställde 2011-04-14 och som reviderades i september 2015.

⁴ Uppgifter är från ett kvalitetsnätverk, som drivs av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), och som i dagsläget består av 220 kommuner.

Förvaltningsberättelsen tillsammans med verksamhetsberättelserna bedöms i huvudsak ge en rättvisande bild av hur kommunen totalt samt nämnder och styrelse har klarat sina ekonomiska och verksamhetsmässiga åtaganden.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Vi har granskat att:

- Investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- Investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- Beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- Posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och kassaflödesanalysen
- Jämförelser med tidigare år görs
- Avvikelser i förhållande till budget och investeringskalkyler har analyserats och kommenterats

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i stort ger en rättvisande bild av årets investeringar. Investeringsredovisningen överensstämmer vidare med bokföringen och posterna är överförda till balansräkning och kassaflödesanalys.

Investeringsredovisningen innehåller inga jämförelser med tidigare år. Redovisningen omfattar generellt ingen totalkalkyl för respektive investering, årets investeringsutgift om det rör sig om fleråriga projekt samt en prognos för färdigställandet. Detta är ett utvecklingsområde när det gäller investeringsredovisningens informationsvärde, vilket även har påtalats vid tidigare års granskning. Utifrån detta kan vi konstateras att en mer utförlig redovisning, enligt ovan, har lämnas avseende 2015 för de sex största fleråriga investeringsprojekten.

Årets nettoinvesteringar uppgår till 176,6 mnkr, vilket är 69,0 mnkr högre än föregående år. De budgeterade nettoinvesteringarna uppgår till totalt 465,5 mnkr. Detta innebär att budgetöverskott på 279,9 mnkr, som i huvudsak beror på tidsförskjutningar i olika investeringsprojekt och ombudgering till 2016 kommer att föreslås för vissa projekt. Övergripande utfall och vissa större investeringsprojekt kommenteras i förvaltningsberättelsen.

3.1.1.3. Driftredovisning

Vi har granskat att:

- Budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- Redovisade intäkter och kostnader överförts riktigt från den systematiska bokföringen
- Jämförelse med tidigare år görs

- Driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget. I förvaltningsberättelsen finns en övergripande analys av nämndernas budgetutfall, per verksamhetsområde som är anslagsbildningsnivån. Jämförelser med tidigare år görs däremot inte.

Driftredovisningen är inte summerad per nämnd, vilket ger en begränsad information när det gäller hur respektive nämnd totalt har klarat sina ekonomiska åtaganden.

Nämnderna redovisar ett sammantaget underskott gentemot budget om 37,9 mnr (26,8 mnr 2014). Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden redovisar överskott. Övriga nämnder redovisar underskott, såsom socialnämnden (27,2 mnr), kommunstyrelsen (10,8 mnr), barn- och utbildningsnämnden (2,3 mnr) samt byggnadsnämnden (1,0 mnr).

3.1.2. *Balanskrav*

Vi har granskat:

- Kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts, dvs att det finns en balanskravsutredning i enlighet med KRL och KL
- Om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- Om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- Om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall det föreslås att fullmäktige ska besluta att en sådan reglering inte ska ske pga synnerliga skäl.

Bedömning och iakttagelser

Balanskravet har uppfyllts för 2015. Det justerade resultatet utifrån balanskravsavstämningen uppgår till 14,8 mnr, vilket är lika med årets resultat då inga realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar finns att ta hänsyn till.

Kommunen redogör i förvaltningsberättelsen för hur årets resultat bedömts utifrån det lagstadgade balanskrav. Inga underskott från tidigare år finns vidare att reglera.

Kommunfullmäktige beslutade 2013-12-12 att tillsvidare inte utnyttja möjligheten att reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Utvecklingen i andra kommuner ska följas för att vid ett senare tillfälle pröva frågan igen.

3.1.3. *God ekonomisk hushållning*

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse god ekonomisk hushållning

Bedömning och iakttagelser

Enligt den styrprocess som gäller fastställer fullmäktige kommunövergripande mål och uppdrag inom strategiska områden i kommunplanen. I årsredovisningen redovisas måluppfyllelsen för dessa mål. Nämndmålen ingår i de olika nämndplanerna och måluppfyllelsen redovisas i respektive nämnds verksamhetsberättelse. Detta gäller även de kvalitetsgarantier som fastställts i nämndplanerna och uppdrag inkl indikatorer/nyckeltal som fastställts för de olika verksamhetsområdena i kommunplanen.

I bilaga 1 redovisas uppföljningen av de tre finansiella målen för god ekonomisk hushållning som formulerats i kommunplanen 2015-2018. Sammanställningen visar att inget av målen har uppnåtts för 2015. Avstämningen av de finansiella målen kring god ekonomisk hushållning sker i förvaltningsberättelsen och en samlad bedömning görs kring måluppfyllelsen.

I kommunplan 2015-2018 finns 13 övergripande mål formulerade, varav tre av dessa är finansiella mål som tidigare kommenterats i detta avsnitt. Till de övergripande målen finns 28 indikatorer som följs upp i årsredovisningen. 18 av 28 indikatorerna (64,3 %) visar på ett bättre värde 2015 i jämförelse med 2014. Om man exkluderar de indikatorer som inte mätts 2015, främst på grund av att mätning av nöjd kundindex sker vartannat år, blir resultatet istället 78,3 %. En närmare redovisning av detta återfinns i bilaga 1. Målen och måluppfyllelsen utifrån de indikatorer som följts upp finns kommenterad i årsredovisningen.

Måluppfyllelsen utifrån nämndmålen redovisas i delavsnitt 3.1.4. Av denna sammanställning framgår att närmare sju av tio nämndmål helt eller delvis anges ha uppnåtts för 2015.

Under 2014 genomförde vi en granskning av kommunens styrmodell och i detta sammanhang konstaterades bl a att målstyrningsprocessen inte var tillfredsställande. Vi kan dock konstatera att åtgärder med anledning av detta har vidtagits i kommunplan 2015-2018, bl a i form av att antalet kommunövergripande mål minskats och konkretiserats. Till de olika verksamhetsområdena i kommunplanen anges numera särskilda uppdrag samt nyckeltal och/eller indikatorer som ska följas upp. Detta i syfte att öka tydligheten och stringensen i mätningen av måluppfyllelsen samt betona nämndernas ansvar i målstyrningsprocessen. Även tydligheten i beskrivningen av måluppfyllelsen har förbättrats, bedöms detta fortfarande vara ett utvecklingsområde.

I årsredovisningen kommenteras utfallet utifrån god ekonomisk hushållning på följande sätt: *”Den sammanfattande bedömningen är att Tyresö kommun i stort bedriver en verksamhet som är förenlig med god ekonomisk hushållning, men måste göra insatser för att minska sjukfrånvaron. Kommunen har försvagats finansiellt de senaste åren och har inte nått målen om god ekonomisk hushållning”*.

Kommunplanen innehåller totalt 18 mål för god ekonomisk hushållning, utifrån både ett verksamhetsmässigt och finansiellt perspektiv. Vår sammanfattande bedömning är att det sammantagna resultatet i stort är förenligt med god ekonomisk hushållning, men ett observandum i sammanhanget är att inget av de tre finansiella målen har uppnåtts. Det är oroande att kommunen under de senaste åren har haft en ekonomisk obalans i nämndernas samlade verksamhet. Detta inte minst mot bakgrund av den omfattande investeringsnivå som är beslutad i kommunplan 2015-2018.

Mot ovanstående bakgrund är det viktigt att uppnå ekonomisk balans i nämndernas samlade verksamhet för att skapa utrymme för att finansiera den framtida höga investeringsnivån. I detta sammanhang är det även viktigt att säkerställa en fungerande investerings- och lokalförsörjningsprocess.

3.1.4. *Nämndernas redovisning av sitt uppdrag (ansvarsutövande)*

Av KL framgår att nämnderna ska redovisa till kommunfullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Inom ramen för granskningen av nämndernas ansvarsutövande har vi övergripande följt upp att:

- Verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar
- Verksamhetsberättelserna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag

I övrigt har vi följt upp verksamhetsberättelserna utifrån nedanstående punkter:

- Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse
- Uppdrag under strategiska målområden och verksamhetsområden samt redovisning av dessa
- Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder utifrån genomförd budgetuppföljning
- Nyckeltal eller verksamhetsmått som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling
- Prognossäkerhet
- Riskhantering och intern kontroll

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att verksamhetsberättelserna är utformade i enlighet med kommunens generella anvisningar samt i allt väsentligt ger en rättvisande bild av utfallet för de olika verksamhetsområdena i förhållande till kommunfullmäktiges budget och uppdrag. Mall för nämndens verksamhetsberättelse har utarbetats, vilket gör att verksamhetsberättelserna numera är mer enhetligt utformade än tidigare. Verksamhetsberättelsernas omfattning, layout och överskådlighet är dock fortfarande ett utvecklingsområde.

Av KL framgår att kommunfullmäktige beslutar om omfattningen av nämndernas redovisning och formerna för den. Kommunfullmäktige har tidigare fastställt redovisningsföreskrifter som reglerar vissa områden inom internredovisningen samt ekonomiska regler för resultatenheter inkl ett redovisningsreglemente. Ovanstående regler har uppdaterats och ingår numera i kommunens ekonomi-handbok, som numera även är tillgänglig på kommunens intranät. Vidare innehåller kommunplanen bl a regler kring uppföljning av mål, ekonomi och kvalitetsgarantier.

Det är endast gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden som har klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen för 2015. Sammantaget redovisar nämnderna ett underskott gentemot budget på 37,9 mnkr. Vi kan konstatera att för samtliga år under perioden 2010 till 2015 har nämndernas sammantagna verksamhet genererat underskott, som för perioden uppgår till totalt 225,3 mnkr⁵. Detta visar på en grundläggande obalans i nämndernas verksamhet över tid, som är oroande utifrån den historiskt höga investeringsnivån som är fastställd i aktuell kommunplan.

Sammantaget innebär ovanstående att den kommunövergripande ekonomistyrningen ytterligare behöver utvecklas via en ändamålsenlig resursfördelning, effektiviseringar i verksamheterna samt säkerställandet av realistiska budgetförutsättningar och en god budgetföljsamhet.

Utifrån vad som konstaterades vid förra årets granskning kring socialnämndens ansvarsutövande bedömer vi att ekonomistyrningen har förbättrats under 2015. Månatliga volymuppföljningar kopplat till ekonomin är fortfarande ett utvecklingsområde, som enligt uppgift kommer att prioriteras under 2016.

Kommunens generella anvisningar. I samband med granskning av ansvarsutövande och de nämndvisa träffarna har vi bl a diskuterat ekonomiskt och verksamhetsmässigt resultat, verksamhetsberättelsernas standard (följsamhet till anvisningar), framtidsperspektiv samt riskhantering och intern kontroll med respektive nämnd- och förvaltningsledning.

⁵ Underskottet var 52,5 mnkr 2010, 16,6 mnkr 2011, 52,5 mnkr 2012, 38,9 mnkr 2013, 26,9 mnkr 2014 och 37,9 mnkr 2015.

Följsamheten till de centrala anvisningarna bedöms i stort vara tillfredsställande. Anvisningarna har vidare utvecklats över tid bl a via mallar i beslutsstöd, vilket inneburit en större enhetlighet i materialet mellan de olika nämnderna. Detta är dock ett område som ytterligare kan utvecklas.

Vid förra årets granskning påpekades att kommunstyrelsen i egenskap av facknämnd behöver fastställa nämndplan och verksamhetsberättelse som omfattar hela sitt ansvarsområde, och inte som tidigare enbart för miljö- och samhällsbyggnadsutskottet. Vi kan konstatera att nämndplan för kommunövergripande verksamheter har utarbetats och politiskt fastställt för 2015. Nämndplanen har även följts upp i form av en verksamhetsberättelse, som kommunstyrelsen behandlade 2016-03-16. Kommunstyrelsens uppfyller numera sin roll som både facknämnd och styrelse, när det gäller detta område.

Målen för verksamheten samt graden av måluppfyllelse. Nämndmålen, som utgår från övergripande mål i kommunplanen, följs upp på ett i huvudsak tillfredsställande sätt i verksamhetsberättelserna. Utifrån de synpunkter som lämnades i granskning av kommunens styrmodell under 2014 kan vi konstatera att målstyrningskedjan utvecklats och stringensen i måluppföljningen förbättrats under 2015, även om detta fortfarande är ett utvecklingsområde. Ovanstående har tidigare kommenterats i delavsnitt 3.1.3.

I nedanstående sammanställning redovisas antal nämndmål samt om de kan anses vara helt (grönt), delvis (gult) eller inte alls uppfyllda (rött).

Nämnd	Ant mål			
Kommunstyrelsen	26	16	3	7
Byggnadsnämnden	4	2	0	2
Socialnämnden	8	5	0	3
Kultur- och fritidsnämnden	9	6	0	3
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	12	5	1	6
Barn- och utbildningsnämnden	7	3	2	2
Totalt	66	37	6	23

Av samtliga nämndmålen anges 35 av 55 mål helt eller delvis uppnådda (65,2 % för 2015. Måluppfyllelsen per nämnd, utifrån andelen helt eller delvis uppfyllda mål, varierar inom intervallet 50,0 % till 73,3 %. Vi bedömer att nämnderna i huvudsak har redovisat sin måluppfyllelse på ett tillfredsställande sätt, även om tydligheten i redovisningen kan utvecklas för olika verksamhetsområden, t ex genom att konsekvent använda den sk trafikljusmodellen.

De nämnder som i sina nämndplaner har fastställt kvalitetsgarantier följer upp dessa i sina verksamhetsberättelser. I bilaga 1 redovisas utfallet av kvalitetsgarantierna för 2015, totalt och fördelat per nämnd. Av sammanställningen framgår att på totalnivå har 55 av 57 kvalitetsgarantier helt uppfyllts (96,5 %). Underlaget för nämndernas uttalande om utfallet för vissa av kvalitetsgarantierna kan dock ifrågasättas, eftersom det inte framgår hur mätvärde, hur mätning har

skett etc. Kommunens samlade årsredovisning innehåller ingen sammanställning av kvalitetsgarantierna och närmare analys kring uppfyllandet av dessa. Däremot finns en sammanställning av kvalitet i korthet, utifrån ett interkommunalt perspektiv, samt andra typer av mätningar som genomförs inom kvalitetsområdet under 2015.

Uppdrag under strategiska målområden och olika verksamhetsområden samt redovisning av dessa. I bilaga 2 finns en sammanställning över uppdrag inom strategiska målområden och verksamhetsområden i kommunplanen. Vi kan konstatera att nämnderna har kommenterat statusen kring de övergripande uppdragen som ansetts vara relevanta för nämnden. När det gäller kommunplanens uppdrag inom de olika verksamhetsområdena har nämnderna kommenterat statusen på 35 av de 37 uppdragen. De två uppdragen som inte kommenterats ligger inom kommunstyrelsens ansvarsområde.

Analys av orsaker till redovisad budgetavvikelse och genomförda åtgärder. Analys av det ekonomiska resultatet och orsakerna till budgetavvikelser finns redovisade i samtliga verksamhetsberättelser. Kvaliteten i analyserna varierar dock. Åtgärdsplaner med anledning av prognostiserade underskott har utarbetats av berörda nämnder.

Vi har granskat samtliga nämnders utfall utifrån den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen. I samband med de nämndvisa träffarna har vi bl a diskuterat det ekonomiska utfallet och vid budgetöverskridanden särskilt analyserat vilka åtgärder som vidtagits under året för att hålla ramen och/eller begränsa budgetöverskridandet. Detta bl a utifrån lämnade uppdrag och utarbetade åtgärdsplaner under året.

Nämndernas budgetavvikelse samt förändringen från prognostiserad helårsavvikelse i delårsrapporten per augusti (T 2) redovisas i tabellen nedan.

Driftredovisning 2015 per nämnd, mnkr	Budget	Utfall	Budget- avvikelse	+/- fr. Prog T2
Kommunstyrelsen	231,6	242,4	-10,8	-12,3
Byggnadsnämnden	4,1	5,1	-1,0	+0,1
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	238,2	237,8	0,4	+5,1
Kultur- och fritidsnämnden	108,3	105,3	3,0	+1,6
Barn- och utbildningsnämnden	943,4	945,7	-2,3	+3,5
Socialnämnden	670,8	698,0	-27,2	-5,7
Summa nämnderna	2 196,4	2 234,3	-37,9	-7,7

Det är endast gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden som har klarat att hålla den av kommunfullmäktige fastställda budgetramen. Sammantaget redovisar nämnderna ett underskott gentemot budget på 37,9 mnkr (26,9 mnkr 2014). Utfallet per verksamhetsområde (anslagsbindnings-

nivå) redovisas i driftredovisningen, men inte aggregerat per nämnd, vilket kommenterades i delavsnitt 3.1.1.3.

De beloppsmässigt största underskotten är inom socialnämnden (27,2 mnkr) samt kommunstyrelsen (10,8 mnkr). När det gäller socialnämnden finns underskott, bl a relaterat till volymökningar, inom samtliga verksamhetsområden, såsom äldreomsorg (12,0 mnkr), verksamhet för personer med funktionsnedsättning (8,8 mnkr) samt individ- och familjeomsorg (6,4 mnkr). När det gäller kommunstyrelsens underskott beror detta på ökade kostnader på grund av byte från leasing till köp av datorer. På intäktsidan har de interna hyresintäkterna understigit budget med 4,0 mnkr pga justering av internhyressystemet för skolor och förskolor.

I samband med delårsrapport per april beslutade kommunfullmäktige 2015-06-16, på förslag från kommunstyrelsen, att uppdra till de nämnder⁶ som prognostiserade underskott att senast 2015-08-31 till kommunstyrelsen redovisa förslag till åtgärdsplan för att anpassa verksamheten till av fullmäktige beslutad ekonomisk ram. Samtliga berörda nämnder har redovisat en åtgärdsplan, som behandlades i form av ett särskilt ärende av kommunstyrelsen 2015-09-15. Utifrån redovisningen beslutade kommunstyrelsen att uppdra till barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden att genomföra nödvändiga anpassningar för att få en ekonomi i balans, samt att effekterna av genomförda åtgärder ska redovisas till kommunstyrelsen i november månad.

I anslutning till behandling av delårsrapport per augusti beslutade kommunstyrelsen 2015-10-06 att alla nämnder ska redovisa en uppföljning av måluppfyllelsen avseende ekonomin till styrelsen i november månad. På kommunstyrelsens sammanträde 2015-11-12 redovisades en ekonomisk rapport för samtliga nämnder per oktober och en specifik uppföljning av åtgärdsplanen för barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden.

Nämnderna har ett odelat ansvar för att hålla verksamheten inom den av kommunfullmäktige fastställda ekonomiska ramen. Detta ansvar innebär att löpande hålla sig underrättad om såväl kostnader och intäkter som verksamhetens utveckling. Samtliga nämnder har enligt kommunplanen följt upp sin ekonomi vid minst sex olika tillfällen⁷ under 2015.

Utifrån sin uppsiktsplikt har kommunstyrelsen, förutom delårsrapporterna, även erhållit kommunövergripande ekonomisk rapporter per juli och oktober 2015. Som ett komplement till den reguljära ekonomiska uppföljningen har ekonomichefen även under 2015 lämnat sju dokumenterade rapporter till kommunstyrelsen över händelser och risker som påverkar kommunens ekonomi.

---

⁶ De nämnder som omfattas av uppdraget är byggnadsnämnden, gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt socialnämnden.

⁷ Detta är den uppföljningsfrekvens som stadgas i kommunplanen.

Nyckeltal eller verksamhetsmått. Verksamheterna redovisar olika typer av nyckeltal, men dessa är inte alltid definitionsmässigt nyckeltal⁸, utan har ibland karaktären av verksamhetsstatistik. Jämförelser med ekonomiskt utfall för tidigare år redovisas genomgående. Det bedöms vara viktigt att nyckeltal och verksamhetsmått redovisas som beskriver verksamhetens produktivitetsutveckling. Vidare är det viktigt att säkerställa att de indikatorer och nyckeltal som anges i kommunplanen per verksamhetsområde även följs upp i verksamhetsberättelsen. Vissa brister i detta hänseende har konstaterats och detta redovisas i bilaga 2.

Prognossäkerhet. I bilaga 3 redovisas en sammanställning av de tertialvisa budgetutfallsprognoserna och faktiskt utfall för de olika nämnderna. Detta material har utgjort underlag för vår granskning av de olika nämndernas ekonomiska utfall och kommentarerna kring detta.

Nämndernas prognossäkerhet, i form av prognosfel relaterad till delårsrapporten per augusti, på total nivå är -0,4 %, vilket i sig är ett lågt procenttal. På nämndnivå ligger prognosfelet inom intervallet +0,4 till -5,3 %. Sammantaget kan vi konstatera att prognossäkerhet inte i alla delar har varit tillfredsställande under 2015, varför kvalitén i budgetutfallsprognoserna ytterligare behöver utvecklas på nämnds- och verksamhetsnivå.

Riskhantering och intern kontroll. I samband med granskningen av ansvarutövande har vi närmare följt upp statusen på riskhantering och intern kontroll, utifrån regelverk, fastställda planer och dess återrapportering.

Kommunstyrelsen beslutade 2013-08-27 att fastställa nya och mer ändamålsenliga riktlinjer för riskhantering och intern kontroll, enligt momenten riskinventering, riskanalys, riskhantering, kontrollplan, genomförande av kontrollaktiviteter och återrapportering av genomförda åtgärder. Analogt med detta har kommunfullmäktige 2013-09-12 beslutat att komplettera det gemensamma nämndreglementet med ansvar för riskhantering och intern kontroll. Riktlinjerna för riskhantering och intern kontroll har vidare uppdaterats under året och delgavs kommunstyrelsen 2015-04-21.

Respektive nämnds riskhanterings- och kontrollplan ska från och med 2014 ingå i nämndplanen och återredovisas i samband med verksamhetsberättelsen, enligt det fastställda regelverket. Vi kan konstatera att samtliga nämnder inkl kommunstyrelsen har utarbetat en riskhanterings- och kontrollplan för 2015 samt även fått en återrapportering av genomförd plan i verksamhetsberättelsen. Detta förutom att riskhanterings- och kontrollplanen inte återrapporterats i miljö- och samhällsbyggnadsutskottets verksamhetsberättelse.

---

⁸ Ett nyckeltal uttrycker en relation mellan två variabler (t ex nettokostnad per invånare) medan verksamhetsstatistik endast innehåller en variabel (t ex volym avfall).

Resultatet av genomförd granskning av intern kontroll har diskuterats inom ramen för de nämndvisa sammanträffandena, utifrån utfall och följsamhet riktlinjerna för riskhantering och intern kontroll.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Vi har granskat att:

- Resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- Resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster
- Resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av årets resultat samt att noter finns i tillräcklig omfattning. Separat resultaträkning i notform för va-verksamheten har vidare utarbetats, i enlighet va-lagens krav på särredovisning.

Vi bedömer vidare att resultaträkningen uppfyller KRL:s krav och i övrigt är upprättad i enlighet med god redovisningssed och gällande normgivning, med undantag av avvikelser från vissa rekommendationer från RKR (delavsnitt 3.2.5).

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Alla betydande investeringar som numera tas i bruk i kommunen delas in i komponenter. Arbetet med uppdelning av befintliga anläggningstillgångar har vidare genomförts under året på anläggningar som överstiger 15 mnkr. Detta kommenteras i årsredovisningen under rubriken redovisningsprinciper.

Vi bedömer vidare att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild av årets resultat. Urvalsmässig granskning visar vidare att resultaträkningens innehåll i allt väsentligt är rätt periodiserat.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med föregående år.

Resultaträkning i mnkr	Utfall 2015	Utfall 2014	Föränd- ring
Verksamhetens intäkter	555,7	476,1	79,6
Verksamhetens kostnader	-2 661,4	-2 481,3	180,1
Avskrivningar	-99,7	-88,2	11,5
Jämförelsestörande poster	14,3	-	14,3
Verksamhetens nettokostnad	-2 191,1	-2 093,4	97,7
Skatteintäkter	2 009,4	1 896,3	113,1
Generella statsbidrag och utjämning	200,9	210,9	-10,0
<i>Summa skatter och statsbidrag</i>	<i>-2 210,3</i>	<i>2 107,2</i>	<i>103,1</i>
Finansiella intäkter	6,5	7,2	-0,7
Finansiella kostnader	-10,8	-15,3	4,5
Jämförelsestörande finansiella poster	-	-	-
Årets resultat	14,8	5,7	9,1

Förändringen mellan åren kommenteras översiktligt nedan:

- Verksamhetens intäkter har ökat med 79,6 mnkr och förklaras främst av ökade bidragsintäkter (50,8 mnkr) samt exploateringsintäkter (24,1 mnkr). Intäkterna avseende återbetalda AFA-medel, d.v.s. återbetalning av tidigare avlagda försäkringspremier, är 14,3 mnkr för 2015. Dessa ingår i bidragsintäkter, men särredovisas som en jämförelsestörande post.
- Verksamhetens kostnader har ökat med 180,1 mnkr. I denna post ingår ökade personalkostnader med 41,4 mnkr. Övriga kostnader har ökat med 138,7 mnkr och de största ökningarna finns inom köp av huvudverksamhet (96,8 mnkr) och fastighetsrelaterade kostnader (14,0 mnkr).
- Avskrivningar har ökat med 11,5 mnkr, vilket är relaterat till ett ökat investeringsprogram.
- Skatteintäkter och generella statsbidrag inkl utjämning har ökat med totalt 103,1 mnkr. Skatteintäkterna har ökat med 113,1 mnkr, medan statsbidrag inkl utjämning har minskat med 10,0 mnkr.
- Finansiella intäkter har minskat med 0,7 mnkr, vilket främst beror på lägre ränteintäkter (0,5 mnkr).
- Finansiella kostnader har minskat med 4,5 mnkr, vilket främst förklaras av lägre räntekostnader på upptagna lån (4,7 mnkr). Räntekostnader på pensionsskulden har dock ökat med 0,2 mnkr.
- Årets resultat är 14,8 mnkr, vilket är 9,1 mnkr bättre än föregående år. Om man istället jämför resultatet mellan åren, exkl jämförelsestörande poster, är årets resultat 5,2 mnkr sämre än föregående år.

3.2.2. *Balansräkning*

Vi har granskat att:

- Balansräkningen är uppställd enligt KRL
- Noter finns i tillräcklig omfattning
- Upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- Föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- Specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- Årets resultat överensstämmer med balansräkningen

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättning, skulder och eget kapital. Separat balansräkning i notform för va-verksamheten har vidare utarbetats, i enlighet va-lagens krav på särredovisning.

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. Bilagor och specifikationer finns i tillräcklig omfattning.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Följsamheten till denna rekommendation har lommenterats i delavsnitt 3.2.1.

Vår bedömning är att tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har värderats enligt principerna i KRL.

Resultat i balansräkning överensstämmer med resultaträkningen och balanser har hanterats på ett riktigt sätt mellan åren.

I granskningen har vi dock noterat att kommunen inte gör någon fullständig fysisk inventering av tillgångarna eller stämmer av mot externa register såsom t ex Fordonsregister. Vi har därför svårt att uttala oss om substansen i kommunens totala anläggningsredovisning. I den urvalsmässiga verifiering som gjordes i den fördjupade granskningen av anläggningsredovisningen under 2014 har vi inte funnit något som tyder på att det finns väsentliga fel i bokföring och i anläggningsregister. Enligt uppgift har även samhällsbyggnadsavdelningen under årets gjort en genomgång av fastighetsregistret.

Balansomslutningen uppgår till 2 476,5 mnkr att jämföra med 2 207,6 mnkr föregående år.

I tabellen nedan redovisas förändringar mellan 2014 och 2015 (belopp i mnkr).

Tillgångar	2015	2014	Förändring
Mark, byggnader och anläggningar	1 872,6	1 795,4	77,2
Maskiner och inventarier	68,0	62,2	5,8
Finansiella anläggningstillgångar	119,5	91,7	27,8
Exploateringstillgångar och förråd	75,9	64,0	11,9
Kortfristiga fordringar	177,6	182,3	-4,7
Kassa och bank	162,9	64,7	98,2

Eget kapital	2015	2014	Förändring
Eget kapital	958,6	929,7	28,9
<i>varav årets resultat</i>	<i>14,8</i>	<i>5,7</i>	<i>9,1</i>

Avsättningar och skulder	2015	2014	Förändring
Avsättningar	193,6	181,2	12,4
Långfristiga skulder	935,5	804,2	131,3
Kortfristiga skulder	388,9	345,2	43,7

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångarna uppgår till 2 060,2 mnkr, vilket motsvarar en ökning med 110,8 mnkr. Ökningen finns huvudsakligen inom mark, byggnader och tekniska anläggningar (77,2 mnkr). Resterande ökning finns inom maskiner och inventarier samt inom finansiella anläggningstillgångar.

Omsättningstillgångar

Omsättningstillgångarna uppgår till 416,3 mnkr, vilket är en ökning med 105,4 mnkr. Ökning har skett av kassa och bank (98,2 mnkr) och exploaterings-tillgångar (11,9 mnkr), medan kortfristiga fordringar har minskat med 4,7 mnkr.

Eget kapital

Det egna kapitalet har ökat med 28,9 mnkr, vilket består av årets resultat på 14,8 mnkr och korrigerings av eget kapital med 14,1 mnkr på grund av justering för timlöner samt uppskrivning av insatskapital i Kommuninvest. Det egna kapitalet uppgår till 958,6 mnkr.

Avsättningar

Pensionsskuldavsättningen enligt uppgifter från SPP uppgår till 193,6 mnkr, inklusive löneskatt, vilket är en ökning med 12,4 mnkr.

Skulder

De långfristiga skulderna uppgår till 935,5 mnkr, vilket är en ökning med 131,3 mnkr. Låneskulden har ökat med 131,0 mnkr, medan olika bidrag (gatukostnad, va-anslutning och investering) netto har ökat med 1,3 mnkr.

De kortfristiga skulderna uppgår till 388,9 mnkr, vilket är en ökning med 43,7 mnkr. Ökningen finns främst när det gäller leverantörsskulder (23,2 mnkr), övriga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter (15,5 mnkr) samt övriga kortfristiga skulder (14,6 mnkr). Den förutbetalda skatteintäkten har dock minskat med 12,3 mnkr.

Panter och ansvarsförbindelser

Kommunens panter och ansvarsförbindelser inklusive leasing- och hyresåtaganden uppgår i bokslutet till 2 977,0⁹, vilket är en minskning med 10,8 mnkr. Förändringen förklaras av:

- Ökade borgensåtaganden med 53,6 mnkr.
- Minskade hyres- och leasingåtaganden med 13,8 mnkr
- Minskade pensionsförpliktelser med 29,0 mnkr.

Som upplysning framgår även att kommunen har en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB samt dess finansiella påverkan (andel av förpliktelser och tillgångar). Detta utifrån det avtal som tecknades vid kommunens inträde 2010.

3.2.3. *Kassaflödesanalys*

Vi har granskat att:

- Kassaflödesanalysen uppfyller kraven enligt gällande normgivning
- Noter finns i tillräcklig omfattning
- Kassaflödesanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar kommunens finansiering och investeringar. Kassaflödesanalysen överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen och noter finns i tillräcklig omfattning.

Kassaflödesanalysen utmynnar i förändringen av likvida medel, som visar på ett positivt kassaflöde under året på 98,2 mnkr.

⁹ Av detta är 845,0 mnkr pensionsförpliktelser, i form av egen pensionsskuld (824,5 mnkr) och del av pensionsskuld i Södertörns brandförsvärsförbund (20,5 mnkr).

3.2.4. *Sammanställd redovisning*

Vi har granskat att:

- Den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en kassaflödesanalys
- Noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter. Det innebär delposterna i noterna ska vara rensade från intern poster (upplysning om interna poster ska därför inte anges).
- Den sammanställda redovisningen omfattar samtliga kommunens företag
- Konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande
- Proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen
- Beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- Interna poster har eliminerats i allt väsentligt även i notapparaten

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden i de helägda bolagen. Konsolideringen av underliggande enheter har gjorts på ett korrekt sätt.

Förutom kommunen ingår de helägda bolagen Tyresö Bostäder AB, Tyresö Näringslivs AB och Tyresö Vindkraft AB. Årets resultat för "koncernen" uppgår till 28,8 mnkr, vilket är en minskning med 181,0 mnkr i jämförelse med föregående år¹⁰. Av det samlade resultatet står kommunen för 14,8 mnkr.

Vi bedömer att KRL:s krav i huvudsak uppfyllts, såväl avseende 8.1 som 8.2. Vidare bedömer vi att RKR:s rekommendation 8.2 delvis följts. Vi anser dock att förvaltningsberättelsen bör utvecklas så att den beskriver den samlade kommunala verksamheten inklusive uppdragsföretag. Vidare anser vi att den verbala beskrivningen av bolagen kan utvecklas, bland annat vad avser beskrivning av förväntad utveckling och händelser av väsentlig betydelse.

Värt att notera är att årsredovisningarna för ingående bolag som utgjort underlag för vår avstämning inte varit undertecknade.

3.2.5. *Tilläggsupplysningar*

Vi har granskat att årsredovisningen i allt väsentligt lämnar information om tillämpade redovisningsprinciper och lämnar tilläggsupplysningar i tillräcklig.

¹⁰ Detta beror på att i 2014 års resultat ingår en jämförelsestörande post på 182,6 mnkr, som avser Tyresö Bostäder AB och deras realisationsvinst vid försäljning av lägenheter i fastigheten Diamanten.

Vi bedömer att årsredovisningens tilläggsupplysningar i huvudsak uppfyller KRL:s krav och i övrigt lämnas i enlighet med god redovisningssed, innebärande att:

- Tillämpade redovisningsprinciper beskriver varje särskild redovisningsprincip och eventuella förändringar av dessa som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Viktiga uppgifter och poster i förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkning samt kassaflödesrapport specificeras och preciseras i notupplysningar som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer samt god redovisningssed i övrigt.

Följande rekommendationer har dock kommunen inte följt fullt ut:

Rekommendation m.m.	Efterlevnad	Avvikelse
RKR 2.1 Särskild avalspension och visstidspension	Delvis	Uppgift om ansvarsförbindelser avseende ej "utlösta fallskärmar" redovisas inte. Vidare saknas upplysning om antal visstidsförordnaden för tjänstemän respektive politiker (ansvarsförbindelse).
RKR 17 Värdering och upplysningar om pensionsförpliktelser	I huvudsak	Upplysning bör dock lämnas om RIPS tillämpas fullt ut.
RKR 8.2 Sammanställd redovisning	I huvudsak	Förvaltningsberättelsen bör kompletteras så att den beskriver den samlade kommunala verksamheten, med uppgift om bl a uppdragsföretag. Se bilaga till rekommendationen.
RKR 13.2 Redovisning av hyres-/leasingavtal	I huvudsak	Upplysning om eventuell beloppsgräns för klassificera finansiella avtal som operationella.

2016-03-18

Carin Hultgren
Projektledare

Jan Nilsson
Uppdragsansvarig

Bil 1: Kvalitetsgarantier och mål

Servicegarantier

Servicegarantier	Antal			
Kommunstyrelsen	5	4	1	0
Byggnadsnämnden	2	2	0	0
Socialnämnden	0	0	0	0
Kultur- och fritidsnämnden	34	33	0	1
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	16	16	0	0
Barn- och utbildningsnämnden	0	0	0	0
Totalt	57	55	1	1

Grönt = uppfyllt, gult = delvis uppfyllt och rött = ej uppfyllt

Finansiella mål

Fastställda finansiella mål/indikatorer i kommunplan	Utfall	Måluppfyllelse
Årets resultat, i den reguljära verksamheten, uppgår till minst två procent av skatteintäkter och statsbidrag.	Resultatet uppgår till 0,5 %. Detta inkl jämförelsestörande poster.	Målet är inte uppfyllt
Investeringar i den skattefinansierade verksamheten finansieras med egna medel.	Av investeringarna har 88,0 % finansierats med kassaflödet från den egna verksamheten.	Målet är inte uppfyllt
Varje verksamhetsområde ska bedrivas inom ramen för tilldelade ekonomiska resurser	12 av 20 verksamhetsområden Redovisar underskott.	Målet är inte uppfyllt

Indikatorer inom kommunövergripande målområden

Indikatorer/mål	Antal				
Livskvalitet – den attraktiva kommunen	16	14	1	0	1
Medborgarfokus – varje Tyresöbo i centrum	2	0	0	0	2
Blomstrande näringsliv	5	3	1	1	0
Attraktiv arbetsgivare	3	0	0	1	2
God och långsiktig hushållning	2	1	0	1	0
Totalt	28	18	2	3	5

I jämförelse med 2014: Grönt = förbättrat värde, gult = oförändrat värde, rött = försämrat värde och vitt = ej mätt pga att NKI-mätning görs vartannat år eller att det är fråga om ny indikator eller nytt mål.

Bil 2: Redovisning av uppdrag samt indikatorer och nyckeltal

Redovisning av uppdrag i kommunplanens strategiska målområden

Uppdrag	KS	BoU	GoA	KoF	Soc	BN
Konkurrensutsättning	x	X	x	x	x	-
Ekologiska livsmedel	x	X	x	-	x	-
Taxor och avgifter	x	X	-	x	x	x

x = redovisat i verksamhetsberättelse och - = ej redovisat i verksamhetsberättelse är sådana uppdrag som inte avsetts vara relevanta för nämnden.

Redovisning av uppdrag i kommunplanen under olika verksamhetsområden

Nämnd	Antalet uppdrag	Redov uppdrag	Ej redov uppdrag
Kommunstyrelsen	16	14	2
Barn- och utbildningsnämnden	7	7	0
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	6	6	0
Kultur- och fritidsnämnden	3	3	0
Socialnämnden	5	5	0
Byggnadsnämnden	0	0	0
Totalt	37	35	2

Redovisning av nyckeltal/indikatorer i kommunplanen under olika verksamhetsområden

Nämnd	Antal	Helt	Delvis	Inte
Kommunstyrelsen	13	9	0	4
Barn- och utbildningsnämnden	8	6	0	2
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	4	3	1	0
Kultur- och fritidsnämnden	2	1	1	0
Socialnämnden	6	3	0	3
Byggnadsnämnden	2	1	0	1
Totalt	35	23	2	10

Bil 3: Prognossäkerhet

Nettobudget, tertialrapporter och utfall

Nämnd i mnkr/%	N-budg	T 1	T 2 *)	Utfall	Avvik p 2	Avvik i %	P-fel i %
Kommunstyrelsen	231,6	-5,5	1,5	-10,8	-12,3	-4,7 %	-5,3 %
Byggnadsnämnden	4,1	-1,1	-1,1	-1,0	0,1	-24,4 %	2,4 %
Socialnämnden	670,8	-10,5	-21,5	-27,2	-5,7	-4,1 %	-0,8 %
Kultur- och fritidsnämnden	108,3	0,0	1,4	3,0	1,6	2,8 %	1,5 %
Gymnasie- och arbetsmarknadsnämnden	238,2	-8,7	-4,7	0,4	5,1	0,2 %	2,1 %
Barn- och utbildningsnämnden	943,4	-17,0	-5,8	-2,3	3,5	-0,2 %	0,4 %
Totalt	2 196,4	-42,8	-30,2	-37,9	-7,7	-1,7 %	-0,4 %

*) I enlighet med reglerna i KRL har en formell delårsrapport upprättats för perioden per aug (T 2). T 1 är en mer traditionell budgetuppföljning som är gjord utifrån anslagsförbrukning per 30/4. Prognosfelet är beräknat som skillnaden mellan T 2 och utfallet i relation till nettobudgeten.

